

*NUEVA TÁRREGA,
EL SETMANARI
DE TÀRREGA
DURANT EL
FRANQUISME.
ANYS 1944-1949 (I)*

Per Jaume Espinagosa i Marsà

14

El dia 12 de maig de 1944 sortia al carrer la revista *Nueva Tárrega*, amb el subtítol de "*Periódico de información local*". Aquest primer exemplar i els dels dies 27 de maig i 3 de juny es van publicar sense numerar la capçalera. El número u del nou setmanari sortirà el dia 10 de juny de 1944. La seva periodicitat serà, a partir d'aleshores, setmanal. També canviarà el subtítol de "*Periódico...*" pel de "*Semanario...*". A tall de curiositat, direm que la revista arribava a les llibreries targarines els dissabtes a la tarda.

Amb l'edició d'aquest nou setmanari s'omplia un buit dins de la premsa targarina, ja que des de l'any 1937, amb la desaparició de *Crònica Targarina*, el periodisme local no existia a la capital de l'Urgell. Cal dir ràpidament que el periodisme que es practicarà a partir d'ara, en nombroses temàtiques generals, no s'assemblarà lògicament gens ni mica al que van fer la gent de la *Crònica Targarina*. Pel que afecta a l'altra publicació targarina de l'etapa republicana, l'*Acció Comarcal*, val a dir que alguns dels seus col·laboradors passaran després a *Nueva Tárrega*. A més, aquest setmanari l'imprimirà el mateix impressor d'*Acció Comarcal*. Malgrat aquests lligams directes entre ambdós periòdics, les seves diferències temàtiques i, sobretot, ideològiques són més que notables.

Entre el periodisme targarí de la Segona República i el del franquisme hi ha una primera diferència clara i fonamental: el canvi d'idioma. Del català a l'espanyol. I, íntimament lligats, les noves concepcions ideològiques, les servituds vers els nous dirigents polítics. És tan senzill com això: abans hi havia una llibertat de premsa, d'expressió, i una pluralitat de publicacions. Ara ens trobarem una premsa controlada, censurada i subjecta a la repressiva normativa del règim franquista.

Malgrat el profund tall que suposaren la Guerra Civil, la ideologia absolutament espanyolista de la dictadura i el canvi de l'idioma, la gent que preparaven *Nueva Tárrega* eren targarins. Òbviament, aquesta realitat marcarà significativament el tarannà de la nova revista. Aquesta enllaçarà amb les idees-força de la Tárrega contemporània: progrés econòmic, social, comercial, cultural i artístic. Caldrà, evidentment, canviar els referents político-culturals generals: Catalunya i el catalanisme per Espanya i l'espanyolisme.

Tot amb tot, Tárrega i el "targarinisme" més accentuat seran el nord dels editors i col·laboradors de *Nueva Tárrega*. L'aprofundiment en els valors i els interessos de Tárrega, com a ens força idealitzat, serà el refugi per als lletraferits locals.

Ja ho constatem en l'editorial del primer exemplar del setmanari, on es fa la següent declaració de principis:

"«Nueva Tárrega» aspira a ser el portavoz auténtico de los latidos de esta ciudad de nuestros amores en sus ansias de superación dentro la corriente que en raudal copioso inunda nuestra Patria para llevarla a derroteros de regeneración y triunfo dentro del caos tenebroso por el que pasa la humanidad, recogiendo en sus páginas la pequeña historia ciudadana, insignificante si se quiere, pero apreciada por el justo valor de cosa que íntimamente nos atañe, secundando la propagación de todas aquellas ideas, de todos aquellos entusiasmos que hacen de nuestra ciudad un verdadero centro de expansión cultural y artística, a la par que de febril actividad comercial" ¹.

Portada del primer número de Nueva Tarrega (12 de maig de 1944). Part dreta. A l'esquerra il·lustració típica de Franco que utilitzava Nueva Tarrega per a felicitar el Caudillo el dia de la seva honomàstica o bé en els aniversaris de l'entrada de les tropes franquistes a Tàrrega. (Reproducció: Jesús Vilamajó)

El propòsit del nostre treball és apropar-nos als continguts que marcaven la pauta i donaven contingut a la *N.T.* dels anys 40. Veure quines eren les qüestions tractades amb major profunditat. Per dur a terme el nostre objectiu, hem utilitzat els tres aspectes, a parer nostre, que millor defineixen la revista. Aquests tres paràmetres són: la portada o primera pàgina de la publicació, els editorials i les seccions fixes d'opinió, redactades pels col·laboradors habituals. Damunt d'aquestes bases recolzarem les nostres anàlisis sobre la trajectòria informativa i ideològica del setmanari editat a Tàrrega en el decurs de trenta anys d'autocràcia.

Per endavant ja podem donar un seguit de xifres que ens dibuixaran l'esquelet dels temes amb més protagonisme dins de *N.T.* Hem consultat un total de 384 articles publicats en els 294 números editats entre l'any 1944 i el 1949. D'aquests articles n'hi ha 226 referits a temes locals; 72 de temàtica religiosa; 54 dins el bloc anomenat "franquisme". Finalment, hi ha 32 escrits diversos sobre aspectes generals de la realitat.

Hom pot comprovar que, en primer lloc i a bastant distància, se situa el gran calaix de sastre anomenat Temes Locals. Un 58% dels escrits publicats fan referència directa a Tàrrega, els targarins i la seva circumstància (economia, urbanisme, comerç, cultura, ensenyament, festa, demografia, històrica, premsa...). Recordem que el nostre estudi se centra exclusivament en els temes tractats en les portades, els editorials i pels col·laboradors amb continuïtat. Car, si analitzéssim microscòpicament aquesta revista, el percentatge de temes localistes augmentaria encara molt més. Només cal pensar en els esports, informacions sobre espectacles de cinema i teatre, informacions de les entitats culturals, horaris d'actes religiosos, moviment demogràfic. També breus notes locals sobre repartiment dels *cupos*, accidents, informacions de caire administratiu de l'Ajuntament. I no ens oblidem de tota la publicitat d'establiments comercials i professionals de la ciutat.

En l'article d'en Ramon Robinat i Cases anomenat *El Periódico* ², se'ns fa una declaració programàtica del que ha de ser el nou setmanari de Tàrrega. Diu en Ramon Robinat:

"El periódico de Tárrega, a mi criterio, ha de ser cien por cien local, ya que, siguiendo tales normas, su trascendencia será de día en día más efectiva en la vida de la población y su misma existencia más necesaria. (...).

»Y esta atención primordial a los intereses locales que el periódico profesa sinceramente, es lo que hace que cada sábado «el buen tarreguense»³ despliegue afectuosamente y con cierta avidez las páginas de «Nueva Tárrega» para saber qué hay de lo que se comenta y de tal proyecto o iniciativa en bien de la ciudad.

Además, el semanario local cumple, a su modo, otra misión importantísima. La comunidad tarregense, constituida por los hijos de Tárrega residentes en ella y fuera de ella, con él cobra personalidad, se fortalece y vigoriza. [Al cap i a la fi, l'únic objectiu és que] el periódico de Tárrega sea lo más tarregense posible". Heus aquí descrit tot un projecte de vida col·lectiva en comú al servei d'un ens superior que és Tàrrega. Sense cap mena de dubte, els editors i col·laboradors del setmanari seguiran totes aquestes directrius gairebé al cent per cent.

Tornem a les xifres.

En segon lloc tenim un altre conjunt temàtic. El conforma tot allò relacionat amb la religió. Un 19% dels escrits i comentaris fan referència a qüestions religioses: el Nadal, la festa del Corpus, les variades i prolífiques celebracions del santoral, la parròquia, la religiositat dels targarins. Així mateix, les reproduccions gràfiques d'imatges religioses paradigmàtiques: la Mare de Déu de Montserrat, la Verge de Fàtima, el pessebre, la crucifixió, les copatrones de Tàrrega (la Verge de l'Alba i les Santes Espines), Sant Eloi... Cal dir que no hem posat en aquest apartat les festes de Tàrrega, les quals tenen un important vessant religiós.

Un tercer capítol l'hem dedicat a tots aquells articles que fan una referència directa a Franco i el franquisme. Aquí hi ha inclosos –no podia ser de cap altra manera– tant els panegírics dedicats al *Generalísimo* com tot el microcosmos de la Falange targarina (Secció Femenina, Frente de Juventudes). També hi hem agrupat un seguit d'articles d'un marcat caire ideològic. Són aquells escrits que tenen com a prioritat específica, segons el nostre entendre, el canvi de referents supraestructurals. Per a mostra, un botó (després ho ampliarem): Espanya com a nació indivisible, la Hispanitat com a model global, com a comunitat de destí. El percentatge d'aquests articles és del 14% del total.

El quart i últim bloc és el dedicat a temes generals: actualitat mundial, la comarca, economia, els treballs i els dies...

Endinsem-nos un xic més en cadascun d'aquests quatre capítols.

1. TEMES LOCALS

La Tàrrega dels anys 40 patia, com arreu del país, les duríssimes conseqüències d'una magra postguerra plena de misèries econòmiques i existencials.

La quotidianitat estava marcada per les difícils condicions de vida. Una gran majoria de persones ratllava els límits de la supervivència.

L'escassetat dels productes bàsics i el mercat negre, l'estraperlo, ho dominaven tot. Era una vida racionada en tots els seus aspectes, gota a gota i gra a gra.

A la *N.T.* d'aquells anys es reflectiran aquestes dificultats físiques i espirituals de la societat targarina. Darrere dels grans discursos i parafernàlia oficial no es podia amagar el retrat d'una mísera realitat, ni silenciar el clam d'unes boques i estómacs buits. La degradació i el mal funcionament de

serveis tan bàsics com l'aigua, la manca d'habitatges humils però dignes i l'escassetat de productes alimentaris bàsics s'han de suportar resignadament durant massa mesos, massa anys.

Vegem les dues cares de la moneda que ens ofereixen impagables textos de *N.T.*

1.1. Urbanisme i habitatge.

Amb motiu de l'acabament de les obres de pavimentació del carrer Segle XX, l'editorialista aprofita l'avinentsa per reivindicar l'efectivitat de la nova política municipal i, per extensió, la política practicada en l'Espanya de Franco. Tampoc no es deixa res de verd a l'hora de criticar l'etapa republicana o la Restauració. Diu l'editorial:

"En tiempos pretéritos, cuando la palabreria y charloteo debía preceder necesariamente a todo proyecto urbano, esta noticia se hubiera rodeado de una publicidad inusitada, de un repetido número de reuniones previas, de una obstaculización sistemática por parte de la minoría, de no pocos al-tisonantes discursos, sin fondo alguno, sólo con el ánimo de embaucar a los que dejabanse impresionar fácilmente por una demagogia sin pizca de escrúpulos y cuya única finalidad era elevarse un poco sobre esa masa anónima que sin preparación ni conocimientos suficientes para ello, contribuía con su ignorancia al barullo político que fatalmente debía conducirnos al desastre y a la destrucción.

»En la España de otros tiempos menudeaban extraordinariamente las primeras piedras; en la España de Franco se repiten sin cesar las bendiciones de obras realizadas, la efectividad de proyectos..."⁴.

Un cop llegit aquest paràgraf, no podem evitar de pensar que al nostre editorialista se li ha descontrolat la ploma a l'hora d'escriure aquestes ratlles. Que un fet tan prosaic –reconeixent la millora que suposa la pavimentació d'un carrer, i encara més d'un carrer tan emblemàtic per a Tàrrrega com és el del Segle XX– serveixi per criticar la democràcia, des de plantejaments autoritaris, i menysprear la gent, això és també practicar la demagògia. I qui sap si no contribueix "*con su ignorancia al barullo político*". Sovint les pròpies paraules tenen un efecte bumerang. A més a més, només cal resseguir la pròpia *N.T.* per veure quantes coses anaven a mal borràs. Posem-ne alguns exemples.

L'octubre del 1945 un col·laborador ocasional del setmanari targarí, que firma amb el pseudònim "Stick", es queixa de l'escassetat d'habitatges a la ciutat i de què Tàrrrega he perdut oportunitats d'instal·lació d'indústries per la manca de cases ⁵.

A la *N.T.* de l'11 de maig de 1946, en l'article *Realidades del Nuevo Estado. Viviendas protegidas*, firmat per T.P., se'ns informa del lliurament dels habitatges construïts per l'Instituto Nacional de la Vivienda. Veritablement, una "realitat" prou exitosa. A més, el cronista diu que aquestes cases "*han venido a solucionar un problema gravísimo por la falta de viviendas en Tàrrrega a partir de la terminación de nuestra Guerra de Liberación (...)*" ⁶.

Malauradament, aquests fets no són tan nets i triomfals com afirma en T.P. Deu mesos més tard, un editorial de la revista posava un gros interrogant a aquesta realitat constructiva. El comentari és prou significatiu:

"Recibida con alborozo la simbólica entrega [d'aquells habitatges de protecció oficial, ja acabats!], acto importante de las Fiestas de Mayo en el pasado año, el simbolismo se eternizaba y la realidad no tomaba cuerpo... Así pasaron los días y los meses. Ciertamente, pero, que no se interrumpieron las obras de urbanización, y las aceras, alcantarillados y otros detalles quedaron listos en octubre. Mas no en condiciones de habitabilidad. Faltaba el principal elemento: el agua, cuya conducción, por supuesto es de incumbencia municipal. Mas el Ayuntamiento no podía afrontar lo cuantioso de esta instalación con sus medios naturales, y lo incluye en el presupuesto extraordinario, cuya tramitación para obtener la aprobación de la superioridad ha sido más laboriosa de lo supuesto en un principio.

»Y faltaba todavía solucionar el suministro del fluido eléctrico, eso a cargo del Instituto de la Vivienda. Tenemos referencias de que en junio le fué presentado el oportuno proyecto por la compañía suministradora, pero... así estamos" ⁷. Ja ho podem comprovar: les "realidades" del *Nuevo Estado* es quedaven com a mínim a la meitat del seu procés d'execució. Sembla que els antics costums d'inaugurar només la primera pedra i allargar *sine die* l'acabament de les obres es resistien a quedar enterrats sota els empedrats dels carrers.

No ens podem allargar més en aquesta qüestió. Cal dir, abans de deixar-ho, que durant els anys següents continuarà la manca d'habitatges. La secció *Ciudadaneries* del setmanari targarí es farà ressò d'aquest tema en diversos escrits ⁸.

1.2. La problemàtica de l'aigua.

Una altra deficiència endèmica era l'abastament d'aigua a la ciutat. Com sabem, l'aigua ha estat un mal crònic de la història targarina. Han estat força comentats els plets i conflictes amb els responsables del Canal d'Urgell per a la portada d'aigua potable a Tàrraga ⁹. Amb aquests antecedents al damunt, l'enrevessat assumpte de l'aigua no podia passar en absolut desapercbut per als periodistes del nostre setmanari. Des del mes de març fins al mes d'agost del 1947 ¹⁰ els editorials i primeres pàgines de la "Nova Targa" s'ocuparan a bastament del tema en una sèrie de set capítols anomenada *Cuestiones ciudadanas*. Hom farà una explicació de la història de la portada de l'aigua a la ciutat, dels seus entrebancs i, finalment, es farà una crida als targarins perquè siguin conscients d'aquesta greu insuficiència dels serveis d'aigua a la població. Com que s'han de renovar i ampliar les instal·lacions, cal que en temps de sequera o de manca de subministrament tothom s'estrenyi el cinturó.

I, com diu el refranyer, sempre plou sobre mullat (valgui la desafortunada paradoxa, en aquest cas). Una persistent i cíclica sequera agreujava notablement la vida diària dels targarins. Titulars de les portades del setmanari local com *Tiempos difíciles* ¹¹, *Rogativas* ¹² i diversos comentaris dels seus col·laboradors ¹³ ens demostren la transcendència de l'assumpte i el trasbals que suposaven unes aixetes plenes d'un aire sec i calent.

1.3. La terrible fam.

La fam, més popularment coneguda per gana, era un altre dels fantasmes diaris d'aquella dissortada societat. Tàrraga no se n'escapava.

La manca de queviures a les tendes i als rebostos particulars serà motiu de queixa i denúncia a les pàgines de *N.T.* Aquesta escassetat d'aliments provocarà una puja desmesurada de preus i el sorgiment d'un florent mercat negre. Les cartilles de racionament i els *cupos* seran una companyia perpètua durant aquests anys 40. Des del periòdic targarí es faran crides per ajudar les famílies més necessitades i es denunciaran casos d'una pobresa extrema.

En l'editorial titulada *Huevos de Oro* ¹⁴ del setmanari comentem, es critica els guanys desmesurats i ràpids proporcionats pel contraban, l'estraperlo i altres negocis aprofitant-se de la guerra europea. Aleshores, cada any pel volts de Nadal es realitzava la campanya "*La Navidad del Pobre*", organitzada per la Secció Femenina de la Falange. Aquests eren uns actes purament caritatius i d'una assistència social bastant primària, i qui sap, si també una mica humiliant.

Cal descriure tot seguit algunes de les característiques prou singulars de la campanya "*La Navidad del Pobre*". En primer lloc, es fa una crida a l'Ajuntament i a tots els targarins que puguin ajudar les "*no pocas*" famílies targarines necessitades: unes per la manca de treball, altres per jornals minsos o bé per malalties. Després es vol fer un cens exhaustiu de les condicions de vida i de les necessitats de la gent pobra. I, en tercer lloc, s'enviaran circulars fetes per la *Junta de Recaudación*, on

s'indicaria "a las personas pudientes lo que deben aportar a esta obra. Se ha creído oportuno indicar ya las cantidades que se consideran adecuadas como aportación particular (...)". Lògicament, els membres de la *Junta de Recaudación* no volen que s'interpreti aquesta demanda directa i personal de diners com una "coactiva imposición". Ara bé, "esperamos que la tradicional comprensión tarregense se manifestará ahora con esplendidez" ¹⁵.

El 1946 serà un any especialment difícil. La postguerra europea accentuarà l'escassetat d'aliments, l'especulació i el fort augment dels preus de productes bàsics. Les autoritats es veuran en la necessitat d'adoptar fortes mesures per tal que no falti un producte tan bàsic com és el pa. Tota aquesta fosca existència es veurà a bastament reflectida en els escrits i editorials del nostre setmanari. Frases tan dramàtiques i reveladores com: "Los salarios, en general, son hoy insuficientes", o bé "Se trata en el momento presente de remuntar estos pocos meses que faltan para la prometidora cosecha; que no falte el pan –ese pan tan caro para nuestras clases trabajadoras– a nadie y a precios asequibles a la ingente multitud que vive de un salario insuficiente" ¹⁶.

Arribats a aquest punt, obrirem un paràntesi per fer un aclariment. Tenim la impressió que segurament estem donant una visió potser molt reivindicativa i de denúncia del setmanari targarí. Cal reconèixer l'important aspecte informatiu de *N.T.* Però no oblidem que mai no es critica la validesa inqüestionable del règim del general Franco. Sempre es lloarà el gran esforç de les autoritats municipals per pal·liar els dèficits ja exposats. Quan entrem en l'apartat dedicat al franquisme, enriquirem i matisarem la visió que donem d'aquesta revista.

1.4. Els especuladors i l'estraperlo.

Sobre tot el món dels especuladors també reaccionaran els redactors de *N.T.* Que l'especulació fos una pràctica i problemàtica força generalitzada no els inhibia, i manifestaven enèrgicament el seu rebuig d'aquesta manera:

"Este carácter de universalidad, que parece escapar a un comentario local, podría justificar un cobarde silencio, dejándolo para la gran prensa y las altas esferas –en verdad labor intensa la de nuestros gobernantes–; pero desde un prisma local ha tomado todo esto un carácter tan grave, que en justicia no puede silenciarse el continuo y creciente abuso de especular a costa de las estrecheces y necesidades de la vida, haciendo de Tárrega una de las plazas más caras de la región, incluso la capital, ya que tiene todos los inconvenientes de ésta y ninguna de sus ventajas; y así los ciudadanos quedan divididos como en dos castas: los que apenas no pueden subsistir, y los que nadan en una abundancia sin límites, no pocas veces a costa de aquellos" ¹⁷.

1.5. Economia. Sindicalisme. Comerç.

Un altre aspecte de l'economia, que ja hem encetat quan hem parlat dels especuladors, són les eleccions sindicals i les millores socials dels treballadors. Els editorials de la "Nova Targa" ¹⁸ carregaran de bell antuvi contra les eleccions dels temps republicans. Les qualificaran de demagògiques i caciquils. Per contra, lloaran les actuals eleccions sindicals, ja que aquestes proporcionaran una representació "genuinamente elegida por los productores –patronos y obreros–, para organizar la vida económica nacional y de relación entre unos y otros (...)". D'això se'n diu sindicalisme vertical. Tots a dins, però uns per damunt dels altres.

El col·laborador assidu del setmanari targarí que signava la secció *Ciudadaneries* pensen que era l'expert en assumptes econòmics. En diferents articles parla d'assessoraments legals sobre tributs per als comerciants, industrials i treballadors, sobre els preus que pugen i el mercat negre. També descriu les angoixes de la gent a l'hora d'anar a comprar i comenta els rumors d'una probable tendèn-

cia a una disminució dels preus ¹⁹. Aquesta tendència es veurà confirmada en una exultant editorial de final juny del 1948. El seu autor, que signa amb les inicials A.Z., exclama: "*¡Los precios bajan! se dice y se comprueba (...). Celebramos, pues, estos síntomas esperanzadores que tanto alivio han de llevar a la mayoría de familias (...)*". D'altra banda, constanta "*(...) ciertos lamentos y posibles contratiempos de los que hasta ahora todo les sonreía (...)*" ²⁰, ja que, si les coses es normalitzaven, molts hauran de tancar la paradeta. Malauradament, però, els estraperlistes encara tenien corda per estona.

1.6. Les comunicacions.

La potenciació de la xarxa de les comunicacions comarcals és un altre projecte, amb un voluminós expedient al darrere, pel qual també lluitarà la Tàrrrega de l'època franquista. Des dels números inicials de *N.T.* queda palesa aquesta inquietud. L'editorial del 29 de juliol de 1944, que duu l'explícit títol *Comunicaciones*, és una crítica (a l'ensems d'una crida) a la greu mancança de comunicacions comarcals que encara pateix Tàrrrega, cinc anys després de l'acabament de la Guerra Civil. Durant aquest període no s'ha endegat cap treball nou per desenvolupar i millorar les antigues iniciatives i projectes sobre la xarxa viària de Tàrrrega i l'Urgell. L'informador es plany: "*Tàrrrega no ha obtenido ni la más ínfima parte de aquel nudo de comunicaciones verdaderamente admirable que antes poseía: excepto unas pocas líneas que tal vez su rendimiento ha movido a su conservación, estamos casi totalment aislados de aquella comarca que era una prolongación de la vida tarragense*". Tot i els incomptables inconvenients i deficiències d'aquella postguerra, hom fa una crida per a treballar en la reestructuració de les dites comunicacions. Finalment, es formula un incisiu interrogant: "*¿No sería hora de preocuparse seriamente de preparar el terreno para una futura vuelta a la normalidad pujante de otros tiempos?*" ²¹.

L'any 1945 continuaran els escrits a favor de la potenciació de la línia de transport comarcal. A més de demanar la construcció de l'enyorada carretera central de l'Urgell, són contínues les referències a la vitalitat de les comunicacions comarcals dels anys trenta i dels començaments del segle XX ²².

Tres anys més tard, el 1948, aquest insoluble problema continuava en via morta. Des de la secció *Ciudadanerias* se'n queixen amargament: "*Con todo y nuestros editoriales sobre la necesidad de restablecer diversos servicios de transporte por carretera, nada se ha conseguido. Pensábamos que al exponer su necesidad ante la Compañía que cuando la Liberación absorbió las diversas líneas con que contábamos en 1936, cuidaría de devolvernos la vitalidad que producen los servicios de locomoción. Sorprende que después de tantos años transcurridos desde la guerra continuemos como estamos*" ²³.

Aquests projectes, fonamentals per a l'economia targarina i urgellenca, sempre s'acabaven amb bones paraules i millors desitjos. Ni transports eficients, ni carretera central de l'Urgell, ni molt menys el Canal Superior Segarra-Garrigues ²⁴.

1.7. El comerç i el mercat del dilluns.

El comerç targarí i el mitificat mercat del dilluns, íntimament units a les comunicacions comarcals, seran un preuat argument d'alguns editorials i articles dels col·laboradors habituals del setmanari de la ciutat. Una breu mostra ens la presenta *Spectator* a la seva secció *De sábado a sábado*: "*¡Mercado! ¡Mercado! He ahí la palabra mágica, el nombre evocador, el santo y seña en torno al cual se produce la más estrecha y compacta compenetración tarregense. El culto inveterado y entusiasta que aquí se rinde cada semana al "Sant Dilluns" no conoce pausas ni sabe de desalientos. Todo el año permanece abierto a los más sutiles afanes el agitado templo de nuestros mercaderes (...)*" ²⁵.

1.8. El Parc de Sant Eloi.

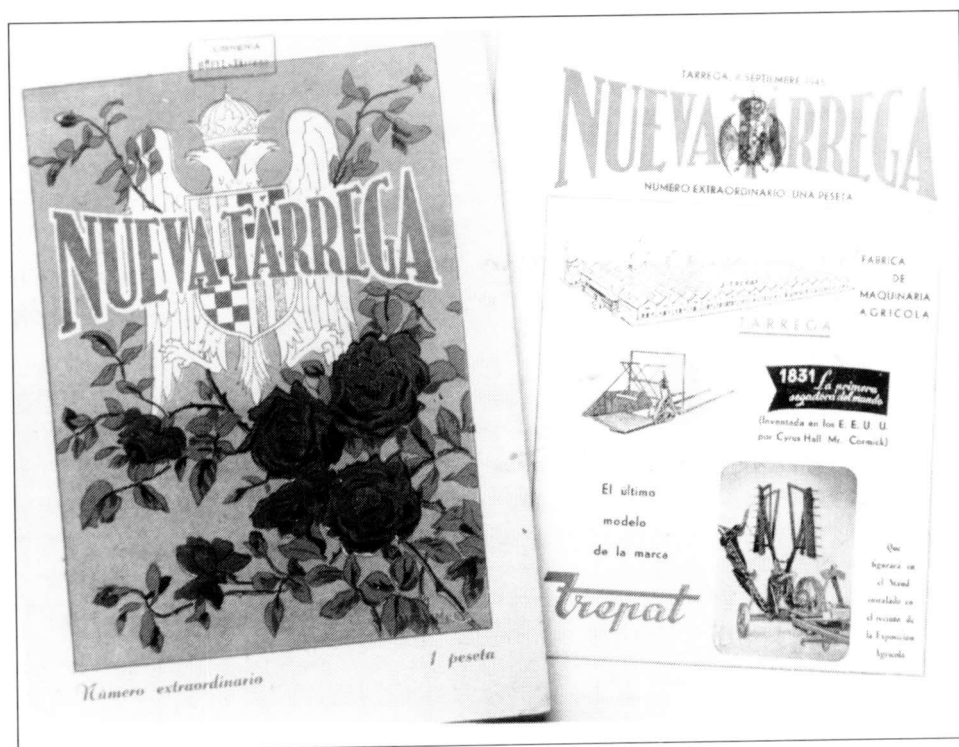
El parc públic de la serra de Sant Eloi és el símbol per excel·lència del progrés de la societat targarina durant el segle XX. Els afanys continus, els èxits i fracassos, finalment la victòria amb la conversió i consolidació d'una petita serra pelada i erma en un esplendorós passeig i jardí públic, pulmó de la ciutat. Sant Eloi representa el gran objectiu acomplert: el salt definitiu de la vella i ruralitzada vila a la nova ciutat.

Les plantacions d'arbres al parc i als carrers de Tàrrrega són sinònim, per a la gent de la *Nova Tàrrrega*, d'embelliment de l'entorn urbà i paisatgístic. Serà una altra de les croades dels targarins. Tant dels seus dirigents com dels responsables d'entitats cívico-culturals. L'Associació dels Amics dels Arbres és el model més adient. En resum: "*San Eloy debe ser para nosotros [els targarins, és clar!] como un ser vivo que crece, se desarrolla y ser perfecciona constantemente*"²⁶.

1.9. La festa.

La cara trista i lletja de la Tàrrrega dels anys quaranta canviava radicalment la seva fesomia amb l'arribada de les festes ciutadanes. El mes de maig i, sobretot, el mes de setembre amb l'aplec de Sant Eloi són la musa inspiradora d'encesos i alegres editorials i comentaris a les pàgines de la *N.T.*

La ciutat havia de fer honor a la seva tradició religiosa i de bona organitzadora de festes i actes socials. Les punyents misèries quotidianes havien de donar pas al soroll de la música i a la joia. Encara que només fos per un parell de dies. Ja ens ho diu Spectator: "*La ciudad se apresta, pues, digna y gozosa a celebrar sus tradicionales fiestas de septiembre, y al hacerlo, no dejará como siempre de ser uno de los momentos más sugestivos de las mismas aquél de la víspera, entre dos luces, cuando las calles se animan, el comercio exhibe sus mejores galas y el "Tararot" renueva viejas melodias, como fino homenaje a la Tàrrrega del pasado, hacendosa y ordenada, que ha hecho posible el esplendor de estos nuevos tiempos*"²⁷.

Portades de números extraordinaris de Nueva Tàrrrega amb motiu de les festes de maig i setembre. (Reproducció: Jesús Vilamajó).

1.10. L'ensenyament.

La preocupació per l'escolarització dels infants i per la millora de la infraestructura educativa ha estat un argument repetit contínuament en el decurs de les dècades passades de la Tàrrrega contemporània ²⁸. Nogensmenys diverses editorials del setmanari targarí es faran ressò de la problemàtica escolar més punyent dels anys 40: l'absentisme escolar provocat per la irresponsabilitat dels pares o tutors, o bé per l'entrada en el món laboral d'infants en edat escolar. Diu la revista: "*Es paradójico que fuerzas coercitivas deban obligar a que no queden sin instrucción esos niños de los cuales deberían ser sus padres los primeros en cuidar que no les falte la preparación adecuada (...)*". L'editorial acaba amb una felicitació al govern per la normativa educativa favorable a l'escolarització fins als catorze anys: "*Loa merece la disposición gubernativa y es de desear que sean aplicadas con todo su rigor las sanciones que incurran quienes sólo ven en sus hijos materia a explotar y no deberes a cumplir en su condición de padres (...)*" ²⁹.

Lamentablement, pel que es veu, la gent feia molt poc cas d'aquesta disposició governativa; altrament, potser, les autoritats no es preocupaven gaire gens de què es complís. L'any 1949, *N.T.* insisteix sobre aquest afer: "*El problema de entonces continúa candente, por no decir agravado. Según referencias que consideramos bien fundamentadas el censo escolar tarregense no responde a la realidad; no sólo quedan niños sin concurrir a la escuela, sino que tampoco la asistencia es como debería ser*" ³⁰.

Quin era l'ideari pedagògic del setmanari? El podem resumir amb l'encapçalament d'un editorial seu: *Piedad y Letras*. Diu així: "*Piedad y Letras; espíritu y cultura; oración y acción; educación e instrucción. Bellos símbolos para nuestros pequeños estudiantes y sus profesores (...)*" ³¹. Un ideari catòlic i totalment lligat a l'Escola Pia targarina. Aquesta institució religiosa i docent ha gaudit d'un notable predicament a la Tàrrrega del nostre segle. Els periodistes de *N.T.* comentaran la festa anual dels antics alumnes dels escolapis.

D'altra banda, la inauguració de l'Escola d'Arts i Oficis al carrer Agoders mereixerà els honors de les portades i editorials de la revista targarina ³².

1.11. La cultura.

La cultura a Tàrrrega, la cultura de Tàrrrega i la cultura feta per targarins. Aquests tres aspectes són tractats prolíficament a la *N.T.*

Els esdeveniments culturals –concerts de música, edició o presentació de llibres, representacions teatrals o de cinema...– tenen sempre un espai reservat a les pàgines del setmanari. Hom percep una simpatia natural i una vocació innata cap als temes culturals. Només cal fullejar les velles pàgines de la revista per copsar aquesta atmosfera especialment favorable a la cultura local i forània. De ben segur, la cultura actuava com a vàlvula d'escapament de la feixuga i monòtona realitat.

El llibre serà un dels testimonis culturals més apreciats pels col·laboradors d'aquest periòdic, malgrat que "*en los tiempos actuales, en que se vive tan apresuradamente y distraidamente, podemos decir, hablando en general, que el libro no es leído sino en casos de necesidad o de aburrimiento*". Ja als anys quaranta els lectors feien figa. Però aquella gent no es rendeix fàcilment i proclamen: "*¡Cuan digna de alabanza son las instituciones que con sus bibliotecas públicas fomentan la afición a la lectura!*" ³³.

Notícies i comentaris plens d'orgull ciutadà sobre la trajectòria professional de pintors, poetes i músics targarins ompliran les primeres pàgines de *N.T.* Els pintors Marsà, Minguell, Trepà, Alsina Amils; el poeta Costafreda; el músic Carnicer; el pare Carles Perelló i el Mestre Güell són uns pocs exemples de targarins il·lustres afalagats en aquest setmanari ³⁴.

1.12. La història.

Durant els anys 1948 i 1949 es produirà un fet força curiós i interessant: la irrupció, d'una manera continuada, a les primeres pàgines de molts números de *N.T.* d'articles de divulgació i recerca historiogràfica sobre la Tàrrega dels segles anteriors.

Cal destacar els articles firmats per A.V. (pseudònim que amaga els noms dels Srs. Antoni Gomà i Ramon Novell). Aquest recull portava per títol genèric *Recuerdos e historias intrascendentes de la Tàrrega ochocentista*. Sota aquesta capçalera, els autors dels articles ens dibuixen unes pintures impressionistes sobre la Tàrrega del XIX: fets i anècdotes quotidianes, aspectes de les guerres carlines a la nostra ciutat, actes culturals i religiosos. També ens parlen de les divisions polítiques que hi havia l'últim terç del segle passat: els partidaris d'Enric de Càrcer i els d'Antoni Roca i de Sanou. Especialment valuoses són les informacions que ens donen de personatges notoris de la vila com l'advocat Ramon Maria de Jover o el constructor Josep A. Monné, entre altres.

Indubtablement, aquest conjunt d'articles és de consulta indefugible per a elaborar la història de la societat targarina del vuit-cents.

Temes d'història medieval i dels segles XVI, XVII i XVIII seran tractats per l'antic arxiver municipal en Ramon Berga i Rossell. El Sr. Berga estudiarà la paeria municipal i qüestions econòmiques i urbanístiques de la Tàrrega de l'Edat Mitjana. Així mateix, ens transcriurà i explicarà les divisions dels targarins de l'època moderna o les cròniques del XVI sobre visitants notables de la vila.

N.T., amb la publicació d'aquests treballs historiogràfics, fa una bona tasca en apropar-nos distints moments del passat de Tàrrega. Altrament, hauria estat gairebé impossible conèixer aquests treballs d'erudits targarins.

Durant el 1948 i el 1949 es publicaren un total de cinquanta-dos articles, d'una remarcable extensió, sobre la història targarina.

Abans de cloure aquest capítol dedicat als temes locals, cal deixar constància d'unes seccions fixes del setmanari. Aquestes seccions donaven a la *N.T.* el seu caràcter genuïnament targarí i de publicació compromesa amb la seva ciutat. Podríem dir que eren el segell de la seva autenticitat i originalitat. Allò que la diferenciava de les altres revistes locals.

En aquestes seccions s'opinava, s'informava, es denunciava, es feia literatura sobre la multitud de matisos que presentava la vida diària targarina. Des de la més intrascendent anècdota fins als fets més punyents que passessin a Tàrrega, tot tenia cabuda en aquestes columnes de paper i lletra: el paisatge urbà i dels camps, l'economia, la festa, la religió, la cultura i l'ensenyament, els problemes de la gent..., senzillament la vida targarina. Res no s'escapava dels seus ulls de cronistes i de formadors d'opinió pública. Sempre es podran discutir els seus parers i les valoracions que fan sobre un tema concret. Però, també sempre, s'haurà de reconèixer la seva constant de servei a la ciutat. Una ciutat que porten dins el seu cor.

Quant a la qualitat literària de la seva prosa, és força notable. Presenten les seves argumentacions d'una manera ordenada i raonada. Les descripcions dels llocs i fets és precisa i entenedora.

Arribats a aquest punt, exposarem uns paràgrafs de dos textos prou representatius del tarannà de les dites seccions. El primer: "*Sí. Preferimos esto a aquello. La ciudad pequeña a la grande. Esta es una realidad para nosotros cuyo alcance lo medimos a cada momento, a cada instante, porque aquí las horas tienen una medida distinta, en las que podemos aquilatar todo su valor, porque nuestro vivir se desliza sin la premura de las distancias, sin el paso angustioso de los innúmeros ruidos de las babeles actuales.*"

Y sobre todo, porque cerca, inmediato, tenemos la gran realidad de todos los tiempos, el campo al alcance de la mano y de la mirada, al que siempre va uno y otro en busca de aquella paz augusta que tan cerca nos sitúa de Dios" ³⁵.

El segon text: "*No siento la obsesión de la gran capital, a base de vivir en ella de modo permanente. No desconozco ni rehúso sus momentos brillantes, su vida deslumbrante e incentiva, pero, al igual que todo exceso, su continuo disfrute me produce algo de fatiga. La vida de las grandes urbes me agrada y me seduce, si bien el disfrutarla plenamente, creo que puede hacerse incluso con más intensidad y provecho por parte de quienes lo realicen de cuando en cuando con tal único objeto. Pero de modo permanente y continuo, prefiero, con mucho, la reposada tranquilidad de la pequeña ciudad; la vida íntima de relación que la misma comporta; el sedante indudable de la siempre grata presencia de los campos"* ³⁶.

Dos articles diferents, dos autors distints. Quatre anys de diferència entre l'un i l'altre. Però un fons comú: l'amor a la ciutat petita, a les coses mesurables, properes i conegudes. Rebuig, més o menys matisat, dels problemes i conflictes de la ciutat populosa. Tot amb tot, la Tàrrrega-ciutat mirarà, des de la seva petitor i distància, però sense complexos, cap a la seva capital vertadera, la Barcelona burgesa i noucentista. Des de les élites targarines s'imitarà, dins d'un ordre, l'arquitectura i cultura barcelonines. Contràriament, no es voldrà saber res dels seus conflictes socials.

Només ens queda destapar els noms dels targarins que s'amaguen darrera el seguit de pseudònims que hem anat veient.

Val a dir, primerament, que la gairebé totalitat dels editorials de la *N.T.* dels anys quaranta els escrivia el Sr. Francesc Camps, editor del setmanari.

La més antiga d'aquestes quasi perennes seccions és *Temas Locales*, firmada per R. Començà a publicar-se des del naixement de la revista i durà fins a finals de 1947. La realitzava el Sr. Ramon Robinat i Cases. L'any 1948 es farà una recopilació d'aquests escrits i s'agruparan en el llibre *Estampas de Tárrega* ³⁷.

Després ve *Sábado tarde* de Minore. Es publica des del 1944 fins al 1947. El Sr. Enric Casanelles és el pare de la criatura.

Des de finals de gener de 1948 surt la secció pràcticament setmanal *Ciudadanerias*, del Sr. Fermí Cucurull (àlies D. Tárrega).

Per acabar, els últims dies del mes de maig de 1948 apareix *De sábado a sábado*, la nova secció del Sr. Ramon Robinat i Cases, cronista per excel·lència de la quotidianitat targarina. Utiliza el pseudònim d'Spectador.

2. LA RELIGIOSITAT TARGARINA

Tothom sap (i, a més, és veritat) que, quan parlem de la religiositat de la Tàrrrega de postguerra, ens estem referint a "(...) *los sentimientos tradicionalmente católicos de la ciudad (...)*" i, en conseqüència, a "(...) *toda la población católica de Tárrega, que es su inmensa mayoría (...)*" ³⁸.

La Tàrrrega catòlica, la Tàrrrega conservadora, la Tàrrrega tradicional, la Tàrrrega que fruïa en l'organització d'actes litúrgics romandrà impresa a les portades del setmanari de la ciutat.

Ja ho hem dit: un 19% dels escrits són de caire religiós. Uns faran referència a les festes religioses tradicionals: Nadal i Reis, el Diumenge de Rams, la Setmana Santa i la Pasqua de Resurrecció, el Corpus. Però també la Mare de Déu de Montserrat, la Verge del Carme, la Verge de Fàtima, la Mare de Déu de la Mercè són presents dins la llarga iconografia catòlica dels targarins.

Imatges de sants amb una especialíssima veneració local seran les seves patrones: les Santes Espines i la Verge de l'Alba. També, Sant Eloi.

Aquests arrelats sentiments religiosos de la majoria dels targarins encaixen d'allò més amb tot l'engranatge polític-religiós del règim franquista.

Els falangistes targarins tindran una cura especial a propagar els lligams entre el santoral (amb connotacions espanyolistes) i els seus objectius polítics i de proselitisme partidista.

Els *ex-Cautivos* tindran com a patrona la Verge de la Mercè³⁹. La Secció Femenina de la Falange adoptarà el patronatge de Santa Teresa de Jesús⁴⁰. El rei Ferran, dit el Catòlic, serà el patró del Frente de Juventudes⁴¹.

L'any 1946 el setmanari targarí "(...) *besa reverente y humilde el anillo pastoral del nuevo Obispo [el Exmo. y Rdm. Dr. D. Vicente Enrique Tarancón] impetrado del Divino Hacedor derrame sus bendiciones sobre el neo-ungido en esas tierras de Levante, de Oriente, para que sea la luz que guie segura a sus ovejas havia el redil de la paz y del amor, en vida espiritual fecunda y decidida*"⁴².

Portades de Nueva Tarrega dedicades a temes religiosos i educatius. (Reproducció: Jesús Vilamajó).

Aquest estil de llenguatge recarregat, ampul·lós, embafador, barroc, serà el comú denominador dels articles religiosos d'aquells anys.

Una altra mostra en són les descripcions del martiri i mort de Jesucrist. Diu: "(...) *Cristo, ciñe la corona espinosa, apretujada sobre la cabellera sanguinosa, adentrándose en la carne dolorida... y firme aguanta el andar de los tiempos. La Cruz del sacrificio, el patíbulo infame, fijase con perforadora clavos en la divinidad hecha Humanidad (...)*"⁴³. És una prosa tètrica que ratlla la morbositat. Ens situa davant una religiositat opressiva, sacrificada, d'un martiri continu.

La celebració l'any 1946 del XVIII Congrés Internacional de *Pax Romana* serà un gran esdeveniment a nivell estatal. Lògicament, la premsa local targarina recull la notícia. Aquests congressos tenien com a finalitat la unificació dels esforços de les organitzacions universitàries catòliques per

dur a terme, en els respectius països, el programa polític i social del Vaticà, segons diu en Delfí Escolà, membre de la delegació catalana de *Pax Romana* ⁴⁴. A nivell d'Estat espanyol, era el Sr. Joaquín Ruíz Jiménez qui presidia el dit congrés.

Més temes religiosos descrits a la revista targarina: homenatges als capellans i frares morts durant la Guerra Civil ⁴⁵, certàmens i himnes de lloança als sants ⁴⁶, preparació del col·lectes per als seminaristes ⁴⁷, per a les missions, el Domund ⁴⁸.

Cal fer referència a un fet significatiu. Els únics i escassíssims escrits en llengua catalana són poemes religiosos de Maragall, Verdaguer, Antoni Bonastre... ⁴⁹. En cap altre escrit de *N.T.* no trobem una frase escrita en català. La marginació i repressió de la cultura i llengua de Catalunya era sistemàtica i directa. Només era tolerada en escadusseres manifestacions casolanes i folkloriques.

3. EL FRANQUISME A TÀRREGA

En aquest tercer bloc del nostre treball volem aproximar-nos, a través del mirall de *N.T.*, a la petita vivència diària del franquisme a la ciutat del Dondara.

Com i de quina manera arriben les altisonants proclames de Franco als seus súbdits? Quin paper jugava la premsa local dins d'aquest entramat, entre un emissor central i els receptors perifèrics? Aquests són els interrogants plantejats.

Per saber en quines coordenades socials i polítiques ens mourem, manllevarem una excel·lent explicació del professor Borja de Riquer sobre el que era la dictadura de Franco. Borja de Riquer:

"(...) el règim franquista fou una veritable contrarevolució política i social, una violenta reacció contra el que havia significat la Segona República. El franquisme aspirava a erradicar els elements que explicaven el sorgiment del règim republicà de 1931 i l'arrelament de les idees democràtiques i revolucionàries.

»El règim antidemocràtic organitzat pels vencedors de la Guerra Civil volia restaurar l'ordre social conservador i el poder de les classes dominants tradicionals, però això passava primer per la desfeta i la destrucció total dels seus antagonistes polítics i ideològics. Calia, doncs, crear unes institucions polítiques noves, uns nous valors ideològics, tota una nova cultura, basant-se, això sí, en la vella tradició reaccionària i antiliberal del pensament de l'extrema dreta espanyola i en els "nous" elements ideològics del feixisme. Per tant, la repressió i la radical divisió entre els guanyadors i els vençuts eren consubstancials a aquest projecte franquista: no podia haver-hi cap mena de reconciliació després de la guerra.

»A més, pel que fa a Catalunya, s'afegia la necessitat d'extirpar totalment els valors constitutius de l'esperit catalanista per tal de reconstruir la *Unidad nacional* espanyola trencada amb l'Estatut d'Autonomia. Perquè el projecte nacionalista espanyol propagat pel franquisme aspirava a situar-se per sobre de qualsevol altre valor polític i enfrontar-se a tota idea que impliqués divisió o diversitat del cos social. Per tant, la seva defensa de l'anomenada *unidad nacional española* anava inevitablement a la recerca de l'unitarisme total: calia "superar" la lluita de classes, abolir els *separatismos*, impedir la difusió de les idees democràtiques i revolucionàries, etc. És a dir, calia esborrar tot el que manifestés heterogeneïtat política, ideològica, social o cultural. I així els elements catalans que podien posar en qüestió aquesta idea d'una Espanya homogènia, com ara la llengua i la cultura, havien de ser durament reprimits com els que reflectien diversitat política o ideològica. Perquè la idea de nació espanyola del franquisme era exclusivista, no admetia l'existència de cap altra nacionalitat dins l'Estat" ⁵⁰.

Així, doncs, els redactors de *N.T.* hauran de jugar, si us plau per força, amb aquestes regles de joc. És obvi que uns ho faran amb total convenciment i uns altres, forçats per les circumstàncies. Tot

amb tot, el setmanari reproduirà fidelment en nombrosos editorials i articles els tòpics i conceptes fonamentals del nacionalisme espanyol. Aquestes idees-força són, segons Xavier Arbós i Antoni Puigsec ⁵¹:

1. La Pàtria. Una pàtria religiosament catòlica. Una patria com a herència històricament justificada per l'època daurada dels Reis Catòlics i dels Àustries imperialistes. També per uns orígens gairebé prehistòrics. Volen una comunitat socialment unida i sense lluites de classe. Una pàtria defensada per l'exèrcit i alliberada per aquest dels seus enemics: l'antiespanya.
 2. La Nació. *Lo Nacional*. Tenen una idea abstracta i mitificada de la nació. La nació espanyola es defineix a partir de la negació de les distintes nacionalistats que hi ha dins ella. El tarannà espanyol és essencialment castellà i rural.
 3. La Unitat. La coneguda proclama *joseantoniana* "*La patria, unidad de destino en lo universal*" és un concepte clau de l'uniformisme espanyol, sigui o no franquista.
 4. L'Imperi. L'Espanya mare i mestra de les nacions hispanoamericanes és la projecció universalista dels més purs valors espanyols o castellans. Un idioma comú, una religió idèntica, un destí compartit i una mateixa "raça". El concepte *Hispanidad* engloba la seva cosmovisió.
- En resum: "*España: una, grande, libre*".

Cal tenir present també, en el moment d'analitzar i llegir els comentaris de *N.T.*, que "(...) durant el franquisme, i especialment en relació amb la figura de Franco, no es pot considerar que els diaris siguin portaveus transparents de postures ideològiques definides. En relació amb les postures de Franco, amb els seus discursos, el màxim que podien fer els diaris era interpretar segons els seus propis interessos les paraules del Caudillo. A part, naturalment, les insinuacions amagades sota proclames de fidelitat o qualsevol excusa" ⁵².

Allò que hom copsa en primera instància durant la lectura dels escrits de la *N.T.* dedicats a qualsevol aspecte o esdeveniment relacionat amb Franco, la Falange, *el 18 de Julio*, *la Hispanidad*, els aniversaris de "*la liberación*" de Tàrrega, són els canvis de referents culturals, ideològics i nacionals dels seus textos, com ja hem assenyalat al començament del nostre estudi.

Tots els tòpics i llocs comuns que trobem als gran mitjans periodístics i propagandístics del règim dictatorial els trobarem adaptats a la realitat local targarina.

Del Sr. Josep Pagés Costart ⁵³ hem seleccionat aquest il·lustratiu editorial. Porta l'escaient títol *España*. L'autor, en commemorar-se el vuitè aniversari del *18 de Julio*, fa una encesa i vibrant glosa del significat que té com a símbol el "*Glorioso Movimiento Nacional*". Segons Pagés, aquest "*Movimiento*" és el pas d'una era històrica a una altra. "*En la vida de España: fin de una época decadente y materilista e inicio -deseo ferviente, concreción progresiva, ánimo de permanencia- de una era de resurgimiento y de espiritualidad (...). España -Alma Imperial Católica- difundiose por las cinco partes del Mundo. Cruzó mares, fundó pueblos, evangelizó razas. No conquistó: se dió. Fue faro y guía: cumpliendo así su destino en lo universal.*

Después... El cuerpo fué venciendo al alma en la constante lucha de la materia contra el espíritu. Desde fuera, se codiciaba nuestra riqueza material; desde dentro se adoraba menos a Dios y más al Becerro de oro. Se creyó que la comodidad material era sinónima de progreso: se amó el cuerpo y se menospreció el alma (...). Vivir quería decir gozar, no cumplir la misión de la vida... Y vino el siglo XIX: palabras, palabras y palabras. Y finalmente advino lo que forzosamente tenía que suceder... [és a dir, l'apocalipsi i el triomf del "Mal" sobre el "Bien", fins que Franco] avivó el fuego... y de nuevo -como fué antes y como será en el futuro- la Cruz i la Espada española iniciaron su camino misional y un moderno grito de "Santiago y cierra España" resonó más allá del estrecho y comenzó y triunfó el glorioso Movimiento Nacional" ⁵⁴. Com hem pogut comprovar, aquest article és

una bona síntesi de tots els tòpics del nacionalisme espanyolista franquista: l'Espanya catòlica i imperial; el rebuig del segle XIX espanyol, que és quan surten les idees liberals i materialistes; i, evidentment, un atac a sang i foc al món de la Segona República i el seu significat.

Ja s'hi ha fet esment. De cultura només n'hi havia una: l'espanyola. Així ens ho explicita Minore, el qual se suma a la transformació de la festa del llibre en *Fiesta del Libro Español*: "*Lecturas españolas. Clásicos, modernos, contemporaneos. Preferencia de lo nacional sobre lo extranjero. Conocimiento de autores españoles "que hablan y sienten como nosotros"*"⁵⁵. *España tiene un tesoro literario que nunca perderá su valor, porque a la riqueza del idioma se alia un pensamiento y una actitud raciales, de historia, de cultura, que pocos pueblos podrán esgrimir en el haber de sus empresas espirituales.*

»*Fiesta del Libro Español, en unos días en que la conciencia nacional se revaloriza plenamente en toda profundidad prometedora*"⁵⁶.

A risc de fer-nos pesats, no ens resistim a reproduir el següent paràgraf d'un altre editorial de N.T. titulat *18 de Julio*: "*Hecho memorable el de este día, separación de dos sentires opuestos, en el fondo y en la forma. Política rastreta, egoísta, sujeta a extraños poderes, celestinaje de maquiavélicas ambiciones, frente al honor y al sentido de responsabilidad colectiva, a la auténtica apreciación del sentido patrio, que no pudo tolerar ya más el caos que invadía funestamente a España. Y estalló generoso, abnegado, fuerte en su humildad, viril en su nacimiento, febril en su entusiasmo, para barrer la hediondez que amenazaba nuestra civilización racial*"⁵⁷.

Tota aquesta exègesi per manifestar la seva vehement crítica a la política republicana i presentar-la amb uns colors foscos, plagada d'intencions amagades, conspiratives i malignes. Contra aquesta "maldat" s'aixecaren els "bons".

Davant l'obsessió uniformitzadora, desapareixen els signes d'identitat cultural i nacional dels pobles i nacions oprimides dins l'Estat franquista: "*Unificación, idea señera que aplegó en un mismo impulso a pareceres diversos, pero que por encima de todo sentían el noble orgullo de su fe y de su patriotismo, uniendoles una misma creencia y una Patria única, triunfando sobre la diversidad de aviesas intenciones e interesados personalismos, reunidos debajo tantas y tantas banderas que tremolaban al viento del odio y del exterminio*"⁵⁸.

La *Hispanidad* representa l'emblema universalista i perenne de l'imperi espanyol. La projecció d'un idioma i una determinada manera de ser i actuar damunt un continent "verge". Un editorial més del setmanari urgellenc ens ho exemplifica en aquest exultant text:

"*La raza, la hispanidad, es algo espiritual, de orden divino y humano a la vez, comprendiendo el ideal católico que li vivifica todo y que informa la cultura, la historia, la tradición, el vivir inter-no que forma una familia destacadísima en la historia universal*"⁵⁹.

Al cap d'un any hi tornaven: "*Hispanidad, religión, Fe y Patria, lo divino y lo humano en santa comunión para formar un patrimonio que fuera dote espléndida para aquellas tierras de allende los mares en las que España volcóse a sí misma, dándose totalmente, con la heroica abnegación de una madre en el sacrificio de su virtud creadora*"⁶⁰.

Quant a la figura del dictador, la trobem definida, descrita i reverenciada per un estol de lloances inacabables: "*Caudillo*", "*mano paternal y educadora*", "*espada invicta*", "*misericordioso*", "*bastón de mando*", "*guia seguro*". Fins i tot, es recullen cites erudites de l'escriptor francès René Benjamin, el qual descriu Franco amb aquests qualificatius: "*Calma, modestia, una aparente corte-dad que intimida; este es Franco. Bondad, humanidad, reflexión, indulgencia...*"⁶¹. N'hi ha per envermellir una bola de neu.

Titulars de diverses portades de N.T. com *Caudillo en la guerra y en la paz*, *Triunfal*, *La paz española*, *Cruzada y Liberación*, *Victoria de España*, *Franco, Franco, Franco*, entre altres, ens apropen al seu contingut.

Vegem què diu el nostre setmanari quan, pels volts de maig de 1947, Franco, en una visita per terres catalanes, passà per Tàrrrega:

"*Franco, Franco, Franco, nombre que lo dominaba todo: postes, muros, y en lo alto, en las mentes y en los corazones de todos, y que ha hallado su vívida manifestación al paso del Caudillo por nuestra Avenida de Cataluña, que a todo su largo flameaba con el rojo-gualda de la bandera nacional, destacando luminosa sobre el verde de los arcos y de las guirnaldas, ofreciendo marco espléndido a la ingente multitud que ocupaba la magnífica Avenida, nunca con la magnificencia de hoy, aclamando al que un día la liberara de la opresión, de la zozobra y de la ignominia que lo dominaba todo*" ⁶².

Un somer repàs als exemplars del setmanari targarí des de l'any 1944 al 1949 ens introduirà més extensament en aquest llenguatge grandiloqüent i carregat d'un servilisme fora de to, el qual s'utilitza com a eina per glorificar (ratllant, paradoxalment, el ridícul) el *Generalísimo*.

S'etzibaran punyents crítiques contra la premsa estrangera i els propagadors de notícies crítiques sobre l'autòcrata espanyol. Els exilats republicans en seran els objectius predilectes ⁶³.

Val a dir, però, que a mesura que passaven els anys anaven desapareixent de les primeres pàgines d'aquest setmanari els escrits referits a Franco. Evidentment, en les dates clau (primer d'octubre, *Día del Caudillo*; 12 d'octubre; 18 de juliol; 15 de gener, dia de l'ocupació de Tàrrrega...) sempre s'aprofitava l'avinentesa per fer un nou discurs propagandístic "franco-espanyolista".

Reblen el clau del que acabem de comentar els escrits sobre la Falange i els seus satèl·lits (la Secció Femenina o el Frente de Juventudes). Observem que els anys 1944 i, sobretot, 1945 es publiquen força articles i informacions sobre la ideologia falangista. També es descriuen els actes socials i folklòrics que organitzen o en què participen. De cop i volta, gairebé desapareixen dels llocs privilegiats de la revista.

4. TEMES GENERALS

Aquest apartat del nostre treball serà el més curt. Poca cosa a dir. Les informacions generals que capten l'atenció dels editorials i portades de *N.T.* tenen una incidència minúscula i una transcendència nul·la pel que fa a la filosofia que impera en aquesta revista. Per exemple, un parell de temes de comarcals menors, unes divagacions sobre el temps, un diàleg generacional, una esquila mortuòria, uns bons desitjos per a l'any nou, una manifestació de joia per l'acabament de la Segona Guerra Mundial. La cosa no dóna per a gaire més.

5. LA PREMSA TARGARINA: UNA VISIÓ DES DE DINS

Singularment interessant i curiosa pot ésser la visió que els propis redactors i col·laboradors habituals de *N.T.* tenien tant del paper de la premsa en general com del seu propi mitjà periodístic. Això, per damunt de tot.

S'aprofitava l'excel·lent excusa que els donava la celebració de la festa patronal dels periodistes, aleshores el 29 de gener, diada de Sant Francesc de Sales, per reflexionar sobre la seva tasca: objectius, mancances, antecedents, futur...

Segons l'editorialista del setmanari, la premsa contemporània hauria de seguir el lema del seu patró: "*Saber bien, para escribir mejor*". I, "(...) *copiando sus virtudes, haga fructífera esta labor que le ha sido confiada, sin las tremendas desviaciones de tanta ideas destructoras que fueron por ella propagandas, llevando al mundo a espantoso porvenir de dolores y de muerte*" ⁶⁴. Aquestes re-

comanacions d'una ètica i moral determinades són el paradigma sobre el qual gira el seu ideari filosòfico-periodístic. Calia saber destriar el periodista "bo" del periodista "malvat". Potser es tenia una opinió un xic maniquea de la professió periodística. Si més no, dels grans rotatius.

Pel que fa a la premsa local targarina, cal dir que la gent de la "Nova Targa" eren els continuadors del periodisme ciutadà anterior a la guerra civil. Molts havien entrat en aquest món a través de les pàgines d'*Acció Comarcal*, com ja s'ha dit.

En Ramon Robinat es recorda de l'herència periodística de la ciutat: "*Por ahora realmente estamos muy lejos de los 17 años de vida y labor ciudadana del que ha sido hasta el presente decano de la prensa tarregense, el popular semanario "Crònica Targarina", tanto es así, que aun hoy día es corriente oír designar nuestro actual periódico con el impropio apelativo de "La Crònica". No obstante también Nueva Tárrega va calando cada vez más hondo en la vida de la ciudad, y por ello es de esperar que "La Nova Targa" –como se la designa ordinariamente– llegará a su modo y con el tiempo, a ser el indiscutible sucesor y sustituto tanto en popularidad com en simpatía, de aquella "Crònica Targarina", todavía recordada*"⁶⁵.

Amb el temps, aquests mots del Sr. Robinat i Cases s'han convertit en profètics.

Tres setmanes després d'aquest escrit, continua parlant-nos de la història, dels objectius, dels seus defectes i del seu esperit de servei inequívoc a la ciutat:

"*El periodismo cuenta en Tàrrega con bastante más de medio siglo de existencia. Desde luego ha habido sus épocas de silencio y de calma, pero propiamente, hoy día, el periódico del sábado se ha hecho ya entre nosotros un elemento imprescindible de la vida ciudadana: NUEVA TÁRREGA tendrá todavía sus defectos y adolecerá de sus inevitables deficiencias pero lo cierto es que desde el primer día, todo el contenido de sus distintas páginas ha respondido únicamente al buen deseo de servir y atender una auténtica necesidad tarregense.*

Con este único empeño nosotros trabajamos y colaboramos, y formando parte de esa empresa idealista nos hemos obligado también voluntariamente a suscribir semanalmente esta sección, aun a sabiendas de que ello no puede reportarnos ningún beneficio como tampoco prebendas de clase alguna sino todo lo contrario, pero haciendolo así, sentimos la íntima satisfacción de cumplir un deber de ciudadanía que personalmente nos enorgullece, como también nos enorgullece el periódico en su conjunto, concebido como un férvido tribuno de amor a su ciudad nativa por parte de unos tarregenses a los que a falta de otras cualidades, cuando menos no podrá serles negado su espíritu de abnegación, de buena voluntad y su probado entusiasmo por todas las cosas de Tárrega"⁶⁶.

També en aquest número, i amb motiu dels diàlegs que es fan en la sobretaula de la celebració de la festa dels periodistes, el responsable de la secció *Ciudadaneries* es pregunta si *N.T.* respon als interessos targarins. Ell mateix es contesta:

"*A pesar de la gran mejora que se observa de un tiempo a esta parte, en lo atractivo y en lo interesante de sus originales, todavía no nos satisface. Faltan muchas cosas, es verdad, y entre ellas los reportajes gráficos, contando, como contamos, con un buen repórter*"⁶⁷. A més a més, cal cercar més anunciants per fer front a la malmesa economia del setmanari. Aquest és un mal crònic en aquest tipus de publicacions. Malgrat tot, els col·laboradors del setmanari se'n senten orgullosos. El qualifiquen com una de les millors publicacions comarcals de Catalunya. Així mateix, són conscients de la rellevància de la premsa comarcal. Aquesta posseeix una personalitat prou específica i és una font inesgotable de notícies sobre els nostres pobles per al "*curioso observador*". La premsa local té una sensibilitat especial "*que calan hondo y saben dar notas precisas sobre los hombres y los hechos*"⁶⁸. Queda dit.

Cal deixar constància d'unes dades prou determinants per acabar d'arrodonir l'esquemàtic perfil que hem intentat dibuixar dels col·laboradors més notables de *N.T.* Queda clar que són la gent que empenyia una part notòria de la cultura i la premsa de Tàrrega. Per un altre costat, ens trobem que

algunes d'aquestes persones han tingut càrrecs de responsabilitat en els primers ajuntaments targarins de postguerra.

Tenim que el Sr. Ramon Novell i Andreu fa les funcions de regidor en l'Ajuntament gestor, des de l'any 1939 fins al 1944.

El Sr. Ramon Robinat i Cases és el secretari de l'Ajuntament des del 1939 fins al 1943, d'una manera continuada. Després desenvoluparà aquesta tasca de manera esporàdica durant un temps.

El Sr. Francesc Camps i Calmet, editor i impressor del setmanari, fa les funcions de regidor del 1939 al 1944.

Finalment, el Sr. Fermí Cucurull i Gassó fa les funcions de regidor del 1939 al 1942. Més endavant entrarà com a regidor durant el període 1952-58 ⁶⁹.

-
1. *Nueva Tárrega*, s/n., 12 de maig de 1944. Editorial titulat *Al nacer*. A partir d'ara escriurem gairebé sempre en el nostre treball *N.T.* en lloc de *Nueva Tárrega*. Potser agilitzarem una mica el text.
 2. *N.T.*, núm. 28, 16 de desembre de 1944. També podeu consultar: ROBINAT i CASES, Ramon: *Estampas de Tárrega*, Tárrega, 1948, pp. 63-65.
 3. Les cometes les hem col·locades nosaltres.
 4. *N.T.*, núm. 1, 10 de juny de 1944. Aquest és un tros de l'editorial titulat *Contraste*.
 5. *N.T.*, núm. 73, 27 d'octubre de 1945.
 6. *N.T.*, núm. 101, 11 de maig de 1946. Les inicials T.P. responen segurament al nom del Sr. Tomàs Pujol, secretari de l'Ajuntament.
 7. *N.T.*, núm. 141, 15 de febrer de 1947. Editorial titulat *¿Por fin?*
 8. A tall d'exemple podeu llegir els articles *Decidnos los pisos vacantes, Resúmenes ilustrativos* i *¿La construcción en crisis?*, dins de la secció *Ciudadanerias*, als núms. 205 (8-V-48), 240 (8-I-49) i 249 (12-III-49) de *N.T.*
 9. Només cal llegir els llibres de SEGARRA i MALLA, Josep M.: *Petita història de l'aigua potable a Tàrrrega*, Tàrrrega, 1975, A.G. Camps; i ESPINAGOSA, Jaume / PLANES, Josep M.: *Tàrrrega. Aproximació a la història dels seus ajuntaments entre 1884-1939*, Lleida, 1988, Diputació de Lleida, Col. "Viles i Ciutats", núm. 2.
 10. Vegeu els núms. 146, 148, 149, 159, 167, 168 i 169 de *N.T.*, corresponents a l'any 1947.
 11. *N.T.*, núm. 60, 28 de juliol de 1945. A l'editorial se'ns descriu un paisatge sec com l'arena del desert: "*Las cosechas de cereales, como en los tiempos harto traídos a colación por la vejez siempre propicia a presentarnos el ejemplo aleccionador de años de miseria y de hambre; los frutos y forajes [sic] con la perspectiva de su pérdida muy crecida; las industrias paralizadas en proporción ascendente; la falta de agua y el natural efecto salutífero de la lluvia, propenso todo ello para la incubación de epidemias... y si no llega a faltarnos para la necesidad primera, cual es la apatencia del cuerpo*".
 12. *N.T.*, núm. 61, 4 d'agost de 1945. L'editorial *Rogativas* era més alarmista: "*No cabe encarecer ni subrayar la oportunidad, mejor dicho la necesidad de buscar en los Cielos un alivio a nuestras necesidades, y que Dios levante la mano para dar paso a caminos más venturosos; en el ánimo de todos está la realidad de esta sequía que amenaza con horas pavorosas, de calamidades las más diversas*".
 13. Podeu veure el núms. 240 i 245 de *N.T.*, corresponents a l'any 1949. La sequera encara durava.
 14. *N.T.*, núm. 7, 22 de juliol de 1944.
 15. Podeu consultar els editorials dels núms. 76, 79 i 80 de *N.T.* (any 1945).
 16. Veure *N.T.*, núm. 96, 7 d'abril de 1946.
 17. *N.T.*, núm. 117, 31 d'agost de 1946. També podeu veure els números 98, 104, 120 i 122, els quals amplien les informacions sobre aquest assumpte.

18. Veure *N.T.*, núms. 12 i 20 del 26 d'agost i 21 d'octubre de 1944.
19. Cal llegir la secció *Ciudadaneries* dels núms. 195, 199 i 207 de la *N.T.* (1948).
20. *N.T.*, núm. 209, 26 de juny de 1948.
21. *N.T.*, núm. 8, 29 de juliol de 1944.
22. Podeu ampliar aquest tema als núms. 39, 47, 75 i 77 de *N.T.* (any 1945).
23. *N.T.*, núm. 223, 11 de setembre de 1948. Secció *Ciudadaneries* titulada *¿Servicios de circunvalación?* Signava D. Tàrrega.
24. Vegeu els núms. 262, 266, 284 i 285 de *N.T.* (1949). Tots duïen el mateix titular: *Intereses del país*.
25. *N.T.*, núm. 273, 27 d'agost de 1949. També podeu llegir els articles dedicats al mercat i comerç targarí en els següents números: 23 (2-XI-44), 139 (1-II-47) i 208 (7-VIII-48).
26. *N.T.*, núm. 56, 30 de juny de 1945. També podeu llegir, entre altres, els números 23 (11-XI-44), 24 (18-XI-44), 27 (9-XII-44), 38 (24-II-45), 55 (23-VI-45), 62 (11-VIII-45), 78 (1-XII-45) i 194 (21-II-48). L'any 1948 es compliren els 700 anys de la fundació de l'Ermida de Sant Eloi.
27. *N.T.*, núm. 275, 10 de setembre de 1949. No cal dir que cada any, pels vols de les festes de maig i de setembre, els editorials i principals comentaris del setmanari giraven entorn de les dites festes ciutadanes. El llenguatge hiperbòlic i la lírica són els trets definitoris d'aquests articles.
28. Podeu llegir els estudis d'en Joan Novell i Balagueró "L'ensenyament a Tàrrega (1875-1900)" i "L'ensenyament a Tàrrega (1900-1915)" a *Urtx. Revista cultural de l'Urgell*, Tàrrega, 1989 i 1990, Museu Comarcal-Tàrrega, núms. 1 i 2.
29. *N.T.*, núm. 13, 2 de setembre de 1944.
30. *N.T.*, núm. 279, 8 d'octubre de 1949.
31. *N.T.*, núm. 25, 25 de novembre de 1944.
32. Vegeu els núms. 74 i 75 (any 1945) i el núm. 87 (any 1946) de *N.T.*
33. *N.T.*, núm. 150, 19 d'abril de 1947.
34. Vegeu-ne alguns exemples als següents números de *N.T.*: 86, 88 i 127 (any 1946); 171, 173 i 186 (any 1947); 190 (any 1948); i 214 (1949).
35. *N.T.*, núm. 79, 7 de desembre de 1945. Article signat per Minore i titulat *Al reanudar...* Resta inclòs dins de la seva secció *Sábado tarde*. Aquesta columna es publicava normalment a la portada del setmanari.
36. *N.T.*, núm. 281, 22 d'octubre de 1949. Article signat per Spectator dins de la seva secció *De sábado a sábado*.
37. Artes Gráficas F. Camps Calmet, 108 pp. La publicació d'aquest llibre fou un esdeveniment ciutadà de primer ordre. A la *N.T.* de l'1 de maig de 1948, el Sr. Ramon Novell en fa una ressenya. Qualifica el llibre de "*guia espiritual de la ciudad*". Afirmar, així mateix, que és "*un libro íntegramente tarregense por su autor, su prologuista, su ilustrador [el pintor Jaume Minguell], su impresor y de modo singular por su contenido*".
38. *N.T.*, núm. 254, 16 d'abril de 1949. Article de Ramon Robinat i Cases dins la seva secció *De sábado a sábado*.
39. *N.T.*, núm. 16, 23 de setembre de 1944. Vegeu l'editorial *Liberadora de cautivos*.
40. *N.T.*, núm. 19, 14 d'octubre de 1944. Vegeu l'editorial *Alto y justo patrocinio*.
41. *N.T.*, núm. 53, 9 de juny de 1945. Vegeu l'editorial *Fe y Milicia*.
42. *N.T.*, núm. 94, 23 de març de 1946.
43. *N.T.*, núm. 97, 13 d'abril de 1946. Podeu llegir l'editorial que duu l'explícit títol *Permanencia del dolor*.
44. *N.T.*, núm. 107, 22 de juny de 1946.
45. *N.T.*, núm. 209, 5 de juny de 1948.
46. Per a mostra, un botó: *N.T.*, núm. 206, 12 de maig de 1948. Himne a la Verge de l'Alba d'Antoni Bonastre.

47. *N.T.*, núm. 250, 18 de març de 1949.
48. *N.T.*, núm. 281, 22 d'octubre de 1949.
49. A tall d'exemple, podeu veure els núms. 106 i 133 (any 1946).
50. RIQUER, Borja de / CULLA, Joan B.: *El franquisme i la transició democràtica*, dins la *Història de Catalunya* dirigida per Pierre Vilar. Barcelona, 1989, Edicions 62, volum VII, pp. 33 i 34.
51. ARBÓS, Xavier / PUIGSEC, Antoni: *Franco i l'espanyolisme*. Barcelona, 1980, Curial Edicions Catalanes, pp. 55-153.
52. *Ibidem*, pp. 155 i 156.
53. En Josep Pagés Costart fou una destacada figura política de la Tàrrrega franquista dels anys 40. Va ésser regidor de l'Ajuntament de la ciutat des del 1944 fins al 1952. El mateix 1944 era procurador a les Corts espanyoles. A mitjant 1946 el nomenaren president de la Diputació Provincial de Lleida.
54. *N.T.*, núm. 6, 11 de juliol de 1944.
55. Les cometes són nostres. Veritablement, tot l'article és una joia "*española*".
56. *N.T.*, núm. 46, 21 d'abril de 1945. Veure la secció *Sábado Tarde* titulada *El libro español*.
57. *N.T.*, núm. 58, 14 de juliol de 1945.
58. *N.T.*, núm. 45, 14 d'abril de 1945. L'editorial duu l'encapçalament *Unidad*.
59. *N.T.*, núm. 18, 7 d'octubre de 1944.
60. *N.T.*, núm. 70, 6 d'octubre de 1945.
61. *N.T.*, núm. 69, 29 de setembre de 1945.
62. *N.T.*, núm. 156, 31 de maig de 1947.
63. Vegeu, entre altres, els núms. 91, 92, 93 i 95 de *N.T.* (any 1946).
64. *N.T.*, núm. 34, 27 de gener de 1945.
65. *N.T.*, núm. 240, 8 de gener de 1949. Article d'Spectator en la seva secció *De sábado a sábado*.
66. *N.T.*, núm. 243, 29 de gener de 1949. Secció *De sábado a sábado*.
67. *N.T.*, núm. 243, 29 de gener de 1949. Secció *Ciudadanerias*.
68. *N.T.*, núm. 138, 25 de gener de 1947. Secció *Sábado Tarde*.
69. ESPINAGOSA, Jaume / PLANES, Josep M., op. cit., pp. 272-274.

NOTA D'AGRAÏMENT:

En primer lloc, el meu regraciament a la Sra. Maria Flaquer, directora de la Biblioteca de la Fundació "la Caixa", per les facilitats que m'ha donat per poder consultar els volums de *Nueva Tàrrrega*. També vull agrair als Srs. Josep Serra i Ignasi Camps les informacions que m'han donat per conèixer les persones que s'amagaven darrera dels pseudònims que utilitzaven alguns col·laboradors del setmanari targarí.